

## **Χαρτογράφηση της πραγματικής κατάστασης της Σωματεμπορίας Γυναικών με σκοπό τη Σεξουαλική τους Εκμετάλλευση στην Κύπρο.**

### **Περιληπτικό σημείωμα**

**Οκτώβρης 2007**

Το Μεσογειακό Ινστιτούτο Μελετών Κοινωνικού Φύλου έχει πρόσφατα ολοκληρώσει ερευνητικό πρόγραμμα με θέμα τη Σωματεμπορία Γυναικών στην Κύπρο και τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση με σκοπό την ενημέρωση και την εξεύρεση πιο αποτελεσματικών τρόπων αντιμετώπισης του φαινομένου. Η έρευνα βασίστηκε κατά κύριο λόγο πάνω σε φεμινιστικές προσεγγίσεις και θεωρίες σχετικές με το κοινωνικό φύλο. Με αυτή την έρευνα επιχειρήθηκε η καταγραφή και επεξεργασία δεδομένων που αφορούν τη Σωματεμπορία Γυναικών στην Κύπρο, όπως επίσης και η αξιολόγηση των μηχανισμών αντιμετώπισης που έχουν τεθεί σε λειτουργία από την Κυπριακή Κυβέρνηση για περιορισμό και καταστολή του φαινομένου. Τέλος, με βάση τη συλλογή των πιο πάνω στοιχείων, παρατίθενται σειρά εισηγήσεων για να αντιμετωπιστεί το φαινόμενο αυτό πιο αποτελεσματικά.

Τα αποτελέσματα της έρευνας βασίστηκαν στη συνάθροιση και επεξεργασία δεδομένων μέσω συνεντεύξεων με κρατικούς αξιωματούχους και υπηρεσίες που εμπλέκονται άμεσα με το φαινόμενο αυτό καθώς επίσης και με εκπροσώπους Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων/ Κοινωνίας των Πολιτών, οι οποίοι ασχολούνται ευρύτερα με τη σωματεμπορία, τη μετανάστευση και το κοινωνικό φύλο.

Επιπρόσθετα, έγινε ανάλυση των στοιχείων που προέκυψαν μέσα από το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της σωματεμπορίας, αλλά και άλλων σχετικών αναφορών από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, την ανάλυση διαθέσιμων στατιστικών δεδομένων και τέλος, από τη συστηματική παρακολούθηση των εξελίξεων γύρω την εκπόρνευση γυναικών.

Τα ευρήματα της έρευνας κατέδειξαν ότι η σωματεμπορία γυναικών στην Κύπρο με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση έχει πάρει επικίνδυνες και άνευ προηγουμένου για τα δεδομένα της Κύπρου, διαστάσεις. Ήδη, η Κύπρος έχει καταγγελθεί αρκετές φορές ως διαμετακομιστικός σταθμός και χώρα προορισμού για θύματα σωματεμπορίας, ειδικότερα για γυναίκες που προέρχονται από χώρες της Ανατολικής και Κεντρικής Ευρώπης.

Σύμφωνα με την έρευνα, υπολογίζεται ότι περίπου 2,000 γυναίκες μεταναστεύουν στην Κύπρο κάθε χρόνο με ειδικές άδειες εισόδου και παραμονής ως «καλλιτέχνιδες». Ωστόσο, το κράτος δεν κατατάσσει αυτή την ομάδα γυναικών ως «εργατικό δυναμικό», αφού οι θέσεις εργασίας σε χώρους ψυχαγωγίας «υψηλού κινδύνου» δεν περιλαμβάνονται στο Τμήμα Εργασίας, όπως οι υπόλοιπες θέσεις εργασίας που είναι ανοικτές σε πολίτες τρίτων χωρών. Ως εκ τούτου, οι θέσεις αυτές δεν είναι διαθέσιμες

για Κύπριους υπηκόους ή για υπηκόους τρίτων χωρών που είναι παντρεμένοι με Κύπριους.

Το Ινστιτούτο θεωρεί ότι η Απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου του 2005 που απαγορεύει την εργοδότηση Κύπριων γυναικών ή υπηκόων τρίτων χωρών παντρεμένων με Κύπριους υπηκόους σε νυκτερινά κέντρα αναψυχής «υψηλού κινδύνου» ενθαρρύνει τη συνεχή εισροή στην Κύπρο γυναικών από τρίτες χώρες, υπό το καθεστώς «καλλιτέχνιδων» για να «εργαστούν» στα καμπαρέ της χώρας. Με αυτό το τρόπο αλλά και με την έκδοση αδειών τύπου «καλλιτέχνιδα» και αδειών λειτουργίας νυκτερινών κέντρων «υψηλού κινδύνου», το κράτος ουσιαστικά επιδεικνύει ανοχή στην σωματεμπορία γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική τους εκμετάλλευση και προωθεί το φαινόμενο αυτό με αποτέλεσμα να αυξάνεται η ζήτηση για σεξουαλικές υπηρεσίες. Σημειώνεται ότι κατά την περίοδο 1982 -2002, υπήρχε μια αύξηση των καμπαρέ κατά 111%.

Οι γυναίκες θύματα σωματεμπορίας στην Κύπρο τυγχάνουν εκμετάλλευσης κατά τη διάρκεια της μετανάστευσης τους στην Κύπρο για πολλαπλούς λόγους που συνδέονται με το κοινωνικό φύλο. Τις πλείστες φορές, προαγωγοί εξαναγκάζουν γυναίκες που εργάζονται σε νυκτερινά κέντρα και καμπαρέ ως «καλλιτέχνιδες» να εκπορνεύονται. Σημειώνεται, πως οι περισσότερες από αυτές, καταφθάνουν στην Κύπρο μέσω γραφείων εξευρέσεως εργασίας.

Συνήθως, οι γυναίκες αυτές απομονώνονται και ζουν υπό τη στενή παρακολούθηση και τρομοκρατία των προαγωγών τους. Αναγκάζονται να εργάζονται περισσότερες ώρες από τις συνήθεις ώρες εργασίας τους, ενώ ένας μεγάλος αριθμός γυναικών οι οποίες ανέμεναν να εργαστούν ως σερβιτόρες, εξαναγκάζονται στην πορνεία κατόπιν απειλών και επίδειξης ή άσκησης βίας από τους προαγωγούς. Προσωπικά τους έγγραφα, όπως η άδεια παραμονής και τα διαβατήρια τους κατακρατούνται από τους ίδιους του προαγωγούς με αποτέλεσμα να βρίσκονται υπό συνεχή σωματικό και ψυχολογικό κίνδυνο. Οι αδίστακτες πρακτικές αυτές συνιστούν σοβαρή παραβίαση θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας.

Παρότι το Κράτος αναγνωρίζει πως τα θύματα της σεξουαλικής σωματεμπορίας είναι κυρίως [αν όχι όλα] γυναίκες [κάποιες φορές ανήλικες μάλιστα], δεν έχει λάβει κανένα μέτρο, ή χαράξει οποιαδήποτε στρατηγική που να περιλαμβάνει τη διάσταση του φύλου. Το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την καταπολέμηση της σωματεμπορίας καθώς επίσης και οι περισσότερες υπάρχουσες αναλύσεις επί του θέματος δεν εστιάζονται στα αίτια της σωματεμπορίας και της σεξουαλικής εκμετάλλευσης ενώ απουσιάζει ολοκληρωτικά ένα συνεκτικό νομικό πλαίσιο. Οι αιτίες αυτές είναι πολυσύνθετες και περίπλοκες. Συνδέονται άμεσα με το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, της φτώχειας, των διακρίσεων μεταξύ φύλων και εθνικοτήτων, το πρόβλημα της ζήτησης για σεξουαλικές υπηρεσίες, τις μεταναστευτικές πολιτικές, την ανεργία κα. Το νομοθετικό πλαίσιο στην Κύπρο δεν διαλαμβάνει τη διάσταση του φύλου και δεν καλύπτει το στοιχείο της ζήτησης για υπηρεσίες σεξουαλικής εκμετάλλευσης. Επίσης, αν και οι προληπτικές εκστρατείες του κράτους συνάδουν με βασικές αρχές ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν περιλαμβάνουν τη διάσταση του φύλου και δεν θέτουν ως προτεραιότητα την προστασία των γυναικών θυμάτων.

Τα ευρήματα της έρευνας καταδεικνύουν αύξηση στους γάμους μεταξύ «καλλιτέχνιδων» και Κυπριών ανδρών, γεγονός που λειτουργεί ανασταλτικά όσον αφορά την σεξουαλική εκμετάλλευση τους. Κατά τον ίδιο τρόπο όμως, πολλές από τις γυναίκες αυτές

υπόκεινται σε σωματική και ψυχολογική βία από τους ίδιους τους Κύπριους συζύγους τους.

Το κράτος δεν έχει θεσπίσει μηχανισμό αναγνώρισης των θυμάτων με αποτέλεσμα τα θύματα να μην καλύπτονται επαρκώς από το νόμο. Στις περιπτώσεις όπου εντοπίζονται θύματα σεξουαλικής εκμετάλλευσης, αυτά τοποθετούνται σε γηροκομεία από τις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας, άνευ προστασίας και ασφάλειας καθότι οι χώροι αυτοί είναι ευρέως γνωστά στο κοινό. Αντίθετα, η παραμονή των γυναικών θυμάτων της σωματεμπορίας σε τέτοια καταφύγια, ενισχύει τα αισθήματα εγκατάλειψης, απελπισίας και της προτρέπεται να μην προσάπτουν κατηγορίες εναντίον των σωματεμπόρων και/ή των «εργοδοτών» τους. Επίσης, απουσιάζει από την κυβερνητική πολιτική, οποιαδήποτε άλλα μέτρα για την [επαν]ένταξη των θυμάτων της σωματεμπορίας στην κοινωνία.

Η Αστυνομία είναι η μόνη κρατική αρχή που διαθέτει στοιχεία για τη σωματεμπορία μέσα από τις εξορμήσεις και επιχειρήσεις που διενεργεί σε νυκτερινά κέντρα. Διαπιστώνεται ωστόσο, πως σπάνια διενεργούνται αστυνομικές έρευνες για τις συνθήκες διαβίωσης των «καλλιτέχνιδων». Με φόβο την απέλαση, τις δεσμεύσεις μέσω οικονομικών χρεών, τον εξαναγκασμό και τον εκβιασμό, πολλές γυναίκες θύματα της σωματεμπορίας δεν προχωρούν καν σε επίσημες καταγγελίες.

### **Συμπεράσματα και Εισηγήσεις**

Το Ινστιτούτο κρούει τον κώδωνα του κινδύνου για τις τεράστιες διαστάσεις που έχει πάρει το φαινόμενο της σωματεμπορίας γυναικών με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση στην Κύπρο. Ιδιαίτερα ανησυχητικό είναι το γεγονός πως δεν έχουν τροχοδρομηθεί από το Κράτος και την Κοινωνία των Πολιτών ευρύτερα, συγκεκριμένα μέτρα για την πρόληψη και προστασία των θυμάτων σεξουαλικής εκμετάλλευσης ούτε και τη δίωξη των σωματεμπόρων.

Συνεπώς, το Ινστιτούτο καλεί το κράτος:

- Να δράσει άμεσα σε σχέση με την έκδοση των θεωρήσεων εισόδου για «καλλιτέχνιδες» και να προχωρήσει στην κατάργησή τους. Οποιοσδήποτε προσπάθειες από μέρους τους κράτους για καταπολέμηση του φαινομένου θα αποτύχουν αν δεν καταργηθούν οι θεωρήσεις αυτές.
- Να προχωρήσει στην επικύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης κατά της Σωματεμπορίας του Συμβουλίου της Ευρώπης.
- Να συμπεριλάβει με τη βοήθεια εμπειρογνομώνων τη διάσταση του φύλου σ' όλο το φάσμα της πολιτικής του για καταπολέμηση του φαινομένου.
- Να εφαρμοστούν οι προθεσμίες που έχουν συμπεριληφθεί στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης και να υιοθετηθεί χρονοδιάγραμμα για τις ενέργειες και δραστηριότητες των κυβερνητικών υπηρεσιών και των ΜΚΟ.
- Να γίνεται συστηματική και λεπτομερής παρακολούθηση και αξιολόγηση των μέτρων και των στρατηγικών του Εθνικού Σχεδίου Δράσης. Η παρακολούθηση θα πρέπει να γίνεται από ανεξάρτητο φορέα που να μην είναι μέλος της επιτροπής του Εθνικού Σχεδίου Δράσης.
- Να οργανώσει και να επανεξετάσει τη συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων κυβερνητικών υπηρεσιών αλλά και τη σύμπραξη κυβερνητικών τμημάτων και ΜΚΟ με διαφάνεια και ξεκάθαρους στόχους.

- Να υιοθετηθούν μέτρα συνεργασίας μεταξύ της Κυπριακής Δημοκρατίας, ΜΚΟ στην Κύπρο και των αρχών και ΜΚΟ των χωρών καταγωγής των γυναικών θυμάτων με σκοπό την στοιχειοθέτηση πιθανών υποθέσεων σωματεμπορίας. Πρεσβείες και προξενεία θα πρέπει να τυγχάνουν συστηματικής εκπαίδευσης για τη σωματεμπορία η οποία να συμπεριλαμβάνει τη διάσταση του φύλου.
- Να τροποποιηθεί το νομικό πλαίσιο έτσι ώστε να διευρυνθεί ο όρος 'σεξουαλική εκμετάλλευση' χωρίς να περιορίζεται αποκλειστικά στην έννοια της εξαναγκαστικής πορνείας. Ο ορισμός θα πρέπει να συμπεριλάβει άλλες μορφές σεξουαλικής εκμετάλλευσης όπως είναι επιδείξεις σεξουαλικού περιεχομένου, στριπτίζ και παραστάσεις σεξουαλικού περιεχομένου που διεξάγονται σε «υψηλού κινδύνου εγκαταστάσεις» που ευημερούν γύρω από τη βιομηχανία του σεξ.
- Να καταπολεμηθεί η ζήτηση για σεξουαλικές υπηρεσίες μέσω εκστρατειών ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.
- Να γίνεται συστηματική ενημέρωση των χωρών καταγωγής για την κατάσταση στην Κύπρο μέσω συλλογής πληροφοριών και έρευνας.
- Να γίνεται χρήση των ΜΜΕ όσον το δυνατόν περισσότερο και να γίνει κατάλληλη επιμόρφωση των δημοσιογράφων για την ισότητα των φύλων έτσι ώστε να συμπεριληφθεί η πτυχή αυτή όταν διερευνούν θέματα που σχετίζονται με τη σωματεμπορία.
- Σωστή επιμόρφωση σε όλα τα επίπεδα για τη συνεκτίμηση της ισότητας των φύλων ειδικά ενώπιον των Αστυνομικών Αρχών και του νομικού συστήματος.
- Να οργανώνονται σε υψηλό επίπεδο ενημερωτικές δραστηριότητες σχετικές με την ισότητα του φύλου που να είναι αξιόπιστες.
- Να εξευρεθούν τρόποι για αποτελεσματικότερη δίωξη του αγοραστή σεξουαλικών υπηρεσιών με βάση τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης κατά της Σωματεμπορίας Προσώπων [Άρθρο 19] το οποίο ποινικοποιεί την αγορά υπηρεσιών θυμάτων της σωματεμπορίας.
- Να συμπεριληφθεί η αναγνώριση των θυμάτων στο Εθνικό Σχέδιο Δράσης κατά τη διάρκεια των επιδρομών της Αστυνομίας, στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και στην Υπηρεσία Ασύλου
- Να εξασφαλιστεί ότι η προστασία και στήριξη που προσφέρεται σε γυναίκες θύματα συμπεριλαμβάνει έκτακτη και μακράς διάρκειας στέγαση (ειδικά όταν εκκρεμεί δικαστική αγωγή), άμεση πρόσβαση σε ψυχολογικές και νοσηλευτικές υπηρεσίες, σε υπηρεσίες διερμηνείας, νομική συμβουλή και δωρεάν πληροφορίες για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους.